

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστήμιων Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

Σεμινάριο Πολιτικής Οικονομίας

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης &
Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ
Θεμιστοκλέους 6, Αθήνα, 1^{ος} όροφος.
Ημερομηνία: 19/12/2025,
Ώρα: 10:00 – 14:00

Ομιλητές:

Κωνσταντίνος Ρεπαπής

Επίκουρος καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οικονομική Θεωρία και Πραγματικότητα. Επανεξέταση του ρόλου της Ιστορίας στην Οικονομική Ανάλυση

Περίληψη

Αυτή η παρουσίαση σκοπεύει να επανεξετάσει μια κεντρική συζήτηση στην οικονομική επιστήμη: τη σχέση μεταξύ θεωρίας και ιστορικού πλαισίου και τα επιστημολογικά, οντολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα που εγείρει. Η σχέση μεταξύ αναλυτικών ευρημάτων και ιστορικού πλαισίου μπορεί να ομαδοποιηθεί σε τρεις ευρείες κατηγορίες, τις οποίες θα ονομάσουμε: 1) Αναλυτική εξέλιξη της οικονομικής θεωρίας, 2) η προσέγγιση της ιστορικής σχολής και 3) αφηρημένες έννοιες που νοηματοδοτούνται από τις ιστορικές συνθήκες. Η αναλυτική παράδοση βλέπει την εξέλιξη της σκέψης ως μια συνεχή βελτίωση της θεωρίας που υπερβαίνει τις ιδιαιτερότητες του ιστορικού πλαίσιο καθώς επιδιώκει να ανακαλύψει καθολικές αλήθειες. Η *Ιστορία της Οικονομικής Ανάλυσης* του Schumpeter αποτελεί παράδειγμα αυτής της προσέγγισης. Η δεύτερη προσέγγιση δίνει έμφαση στην ιστορική ιδιαιτερότητα της οικονομικής θεωρίας και μπορεί να συνοψιστεί από το απόφθεγμα που αποδίδεται στον Gustav Schmoller ότι δεν υπάρχουν νόμοι στα οικονομικά. Η γερμανική ιστορική σχολή αποτέλεσε παράδειγμα αυτής της προσέγγισης. Η τρίτη προοπτική εστιάζει σε θεωρητικές εξελίξεις που αποτυπώνουν σημαντικές πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Αυτή η σύνθετη προσέγγιση έχει διερευνηθεί από τον Werner Stark, έναν σημαντικό οικονομολόγο, κοινωνιολόγο και ιστορικό του 20ού αιώνα, ο οποίος προσπάθησε να συνθέσει μια ιδιότυπη σχέση τοποθετώντας τα ευρήματα της οικονομικής θεωρίας στο ιστορικό τους πλαίσιο. Αυτή η τοποθέτηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εφαλτήριο για τη σύγχρονη προσέγγιση της πολιτικής οικονομίας.

Κωνσταντίνος Μυρωδιάς

Λέκτορας Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας, King's College London

Ερευνητικός Συνεργάτης, Hellenic Observatory Centre, London School of Economics

Η Συγκριτική Πολιτική Οικονομία στον Καθρέφτη: αντανακλάσεις και προοπτικές

Περίληψη

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Συγκριτική Πολιτική Οικονομία βρίσκεται σήμερα σε ένα μεταίχμιο. Από την ανάδυση της προσέγγισης των *Varieties of Capitalism* («Παραλλαγών του Καπιταλισμού») έως τη νεότερη στροφή των *Growth Models* («Μοντέλα Ανάπτυξης»), το πεδίο επιχείρησε να εξηγήσει τη διαφοροποίηση των οικονομιών μέσα από τη συγκριτική ανάλυση, την ερμηνεία, και την ταξινόμηση.

Η προσέγγιση των *Varieties of Capitalism* επηρέασε σημαντικά το πεδίο ιδιαίτερα στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, αναδεικνύοντας πως οι θεσμικοί παράγοντες και οι σχέσεις μεταξύ κράτους, κεφαλαίου και εργασίας διαμορφώνουν διακριτούς τύπους οικονομιών. Παρά τη σημαντική συμβολή της στη χαρτογράφηση των θεσμικών διαφορών, η θεωρία αυτή δέχθηκε δριμεία κριτική για την περιορισμένη δυνατότητά της να εξηγήσει τη μακροοικονομική δυναμική και τη διαρθρωτική μεταβολή των σύγχρονων οικονομιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η θεωρητική στροφή προς τα *Growth Models* επαναπροσδιόρισε το επίκεντρο της ανάλυσης, μετατοπίζοντας την προσοχή από τους θεσμικούς παράγοντες στις πηγές της οικονομικής μεγέθυνσης, εστιάζοντας δηλαδή στο ρόλο των επενδύσεων, της εσωτερικής κατανάλωσης, της πιστωτικής επέκτασης, και των εξαγωγών. Η προσέγγιση αυτή επέτρεψε την καλύτερη κατανόηση των μακροοικονομικών και εξωγενών παραγόντων που διαμορφώνουν τα διακριτά πρότυπα ανάπτυξης, διευρύνοντας έτσι το ερευνητικό πεδίο και προτείνοντας νέες κατηγοριοποιήσεις για τις σύγχρονες οικονομίες.

Ωστόσο, ο κόσμος που η Συγκριτική Πολιτική Οικονομία επιχειρεί να ερμηνεύσει μεταβάλλεται ταχύτερα από τις θεωρητικές της κατασκευές. Η ομιλία αυτή επιδιώκει να αναστοχαστεί πάνω στις δυνατότητες και τα όρια της Συγκριτικής Πολιτικής Οικονομίας σήμερα. Τι έπεται; Ίσως μια Συγκριτική Πολιτική Οικονομία που δεν θα περιορίζεται σε μια φορμαλιστική σύγκριση, αλλά θα συνθέτει διαφορετικές προσεγγίσεις, θα ερμηνεύει σε βάθος τη μεταβολή και την εξέλιξη. Το μεταίχμιο του πεδίου μπορεί να γίνει και η στιγμή της αναγέννησής του.

Διαρκές Σεμινάριο Πολιτικής Οικονομίας

Η οικονομική επιστήμη τείνει να μετεξελίσσεται σε επιστημονική Πολιτική Οικονομία. Η μεθοδολογική διείσδυση των Οικονομικών σε παραδοσιακά και νέα πεδία έρευνας των κοινωνικών επιστημών, της Πολιτικής Επιστήμης συμπεριλαμβανομένης, συνιστά ισχυρό –αν μη τι άλλο μακρόβιο– τεκμήριο υποστήριξης τούτης της θέσης. Την ίδια σημασία έχουν, επίσης, η ταχεία αναθέρμανση του ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος –οικονομικές σπουδές και έρευνα– για την (οικονομική) ιστορία, η ενδυνάμωση του ρεύματος συμπόρευσης (και αμοιβαίας γονιμοποίησης) των Οικονομικών με την Ηθική και Πολιτική Θεωρία και την Ψυχολογία, καθώς και η διαρκής θεωρητική ανάπτυξη, ομοίως και η θεματική επέκταση των Οικονομικών της Συμπεριφοράς.

Πολλοί ίσως θα προσέβλεπαν σε αυτήν την μετεξέλιξη. Μια τέτοια διαδικασία μετεξέλιξης δεν είναι όμως ελεύθερη επιστημολογικών αποκλίσεων, μεθοδολογικών διενέξεων, εννοιολογικών αποστάσεων και ιδεολογικών διαφορών. Από την άλλη πλευρά, η καινοτόμος εμπειρική έρευνα – η αποκαλούμενη επανάσταση αξιοπιστίας– μπορεί να επιλύει τούτες τις αντιθέσεις ή/και να ευνοεί συνθέσεις. Την ίδια στιγμή, η διαδικασία μετεξέλιξης μπορεί να επιταχύνεται ως αποτέλεσμα

αναδιάταξης του ‘θεματικού χαρτοφυλακίου’ της θεωρητικής και εμπειρικής έρευνας. Νέα φαινόμενα ή άλλα που αναβιώνουν και νέα ερωτήματα –εμπειρικά μοτίβα που αποκαλύπτονται ελέω του πλούτου δεδομένων και αριθμών– εμπίπτουν, σχεδόν εξ ορισμού, στην ερευνητική δικαιοδοσία της επιστημονικής Πολιτικής Οικονομίας (για παράδειγμα, τεχνολογικές εξελίξεις, μεγέθυνση και σύγκλιση, εισοδηματικές, περιουσιακές και κοινωνικές ανισότητες, πληθωρισμός, οικονομικός εθνικισμός και γεωοικονομία).

Επιδίωξή μας, με το Σεμινάριο Πολιτικής Οικονομίας, είναι η γνωριμία και εξοικείωση του ελληνικού κοινού με αυτές τις εξελίξεις, στοχεύοντας κατά κύριο λόγο σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, νέους ερευνητές αλλά και έμπειρους πανεπιστημιακούς. Το σεμινάριο δεν έχει κάποιο εκ των προτέρων καθορισμένο πρόγραμμα συζητήσεων· δεν έχει επίσης αυστηρό χρονοδιάγραμμα. Τόσο οι ημερομηνίες των συναντήσεων όσο και το περιεχόμενό τους (θα) εξαρτώνται από την διαθεσιμότητα και τα ενδιαφέροντα των εισηγητών. Κάθε σεμινάριο θα φιλοξενεί δύο εισηγητές. Ειδικότερα, οι τελευταίοι θα είναι Έλληνες ή ξένοι ακαδημαϊκοί, το ερευνητικό και συγγραφικό έργο των οποίων αναφέρεται σε ένα ή περισσότερα από τα παραπάνω θέματα. Οι εισηγήσεις τους αναμένεται να εστιάζουν στην ‘τελευταία λέξη’ της έρευνας για το εκάστοτε θέμα και θα ακολουθούνται από συζήτηση με το κοινό.

Οι διοργανωτές του Σεμιναρίου

Νίκος Κουτσιαράς
Ομότιμος Καθηγητής

Δημήτρης Κατσίκας
Αναπληρωτής Καθηγητής